

Histoloji ve Embriyoloji Eğitimi İle İlgili Öğrenci Görüşleri

Zeynep Kahveci*, İlkin Çavuşoğlu**, Şahin A. Sırmalı***

ÖZET. Tıp Fakültesi öğrencilerinin Temel Tıp Bilimleri dersleri ile ilgili düşüncelerini inceleyen araştırmalar, tıp eğitimi ile ilgili araştırmalar içinde önemli bir yer oluşturmaktadır. Bu amaçla Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyan Histoloji ve Embriyoloji dersi görmüş, rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 100 öğrenciye; çoktan seçmeli ve açık uçlu soruların yer aldığı bir anket formu dağıtılmış, görüşleri alınmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Elde edilen verilere göre; Histoloji ve Embriyoloji eğitim ve öğretiminde yeni düzenlemelere gereksinim olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler .Tıp eğitimi .eğitim teknolojisi.

The Concepts of Medical Students About Histology and Embryology Course

SUMMARY. The investigations that study the ideas of medical students regarding basic medical science courses have an important place in medical training studies. 100 medical students in Uludağ University who have taken Histology and Embryology courses and who have been selected at random choice have been given a questionnaire with multiple choice and essay type questions, on which their views have been asked and the answers of the questions have been assessed.

In view of the data obtained, we were led to the conclusion that new arrangements should be made in Histology and Embryology teaching and instruction.

Key Words .Medical education .educational technology.

Bu çalışma tıp fakültesi öğrencilerinin Histoloji ve Embriyoloji eğitimi ile ilgili düşüncelerini öğrenmek, buradan yola çıkarak yeni düzenlemelere gereksinim olup olmadığını ortaya çıkarmak amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyan Histoloji ve Embriyoloji dersi görmüş, rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 100 öğrenciye; çoktan seçmeli ve açık uçlu soruların yer aldığı bir anket dağıtıldı. Veriler Kolmogorov-Smirnov çift örnekleme testi ile değerlendirildi.

Bulgular

Ankete katılan öğrencilerin; % 48'i kadın, % 52'si erkek ve yaş ortalaması 21.63'tür (Tablo: I).

Tablo: I- Yaş ve cinsiyete göre öğrencilerin dağılımı

Yaş	Kadın	Erkek	Toplam
18-20	12	19	31
21-23	31	26	57
24-26	5	7	12
Toplam	48	52	100

Verilere göre ankete katılan öğrencilerin % 88'i Histoloji ve Embriyoloji derslerine devam ettiklerini bildirdi (Şekil: 1). Devam etmeyen % 12'nin ise % 58.3'ü yoklama yapılmaması ve yeterli kaynak

* Dr.; PhD; U.Ü. Tıp Fak. Histoloji-Embriyoloji ABD.

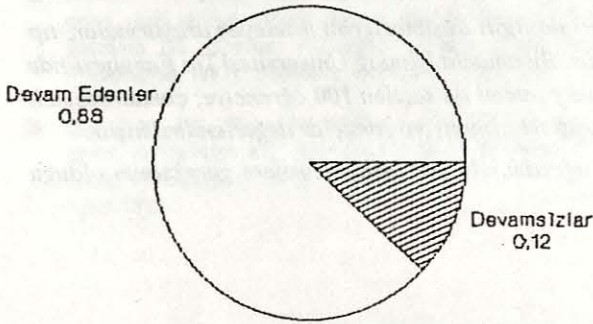
** Arş. Grv. Dr.; U.Ü. Tıp Fak. Histoloji-Embriyoloji ABD.

*** Prof. Dr.; U.Ü. Tıp Fak. Histoloji-Embriyoloji ABD.

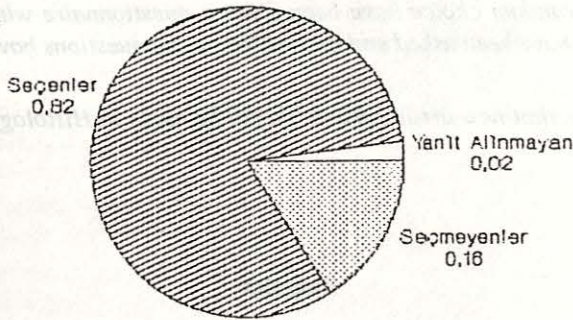
Geliş Tarihi: 24.05.1995

Kabul Tarihi: 29.11.1995

olmaması nedeniyle devam etmediklerini ifade ettiler. "Histoloji ve Embriyoloji dersi seçmeli olsaydı bu dersi seçer miydiniz?" sorusuna % 82 oranında evet yanıtını verdiler (Şekil: 2). Öğrencilerden % 13'ü Histoloji ve Embriyoloji dersinin 1. sınıfta, % 43'ü 1-2. sınıfta, % 30'u 2. sınıfta, % 12'si 3. sınıfta okutulması görüşünde olduğunu belirtti (Şekil: 3). Kuramsal ders saatleri konusundaki anket sorusuna % 59'u yeterli, % 34'ü yetersiz, % 5'i çok yanıtını verdiler (Şekil: 4). Histoloji ve Embriyoloji dersinde verilen bilgilerin şimdiki eğitimleri ve mezuniyet sonrası yaşantıları için yeterli olup olmadığı sorusuna % 51'i yetersiz, % 37'si yeterli, % 2'si gereksiz olduğu yanıtını verirken, % 10'u fikrim yok yanıtını verdi (Tablo: II).

Şekil: 1
Derse devam oranı

Şekil: 2
Seçmeli olsaydı seçme oranı

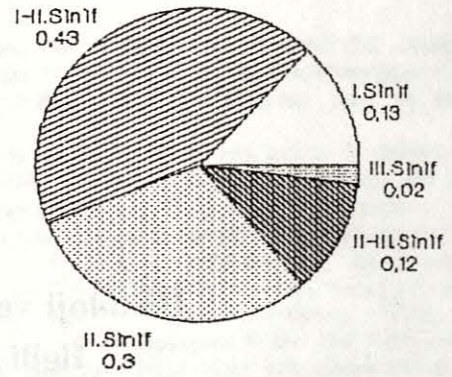
Tablo: II- Histoloji ve embriyoloji dersinde verilen bilgiler*

Sınıf	Yeterli	Yetersiz	Gereksiz	Fikrim yok	Toplam
3-4	25	33	—	7	65
5-6	12	18	2	3	35
Toplam	37	51	2	10	100

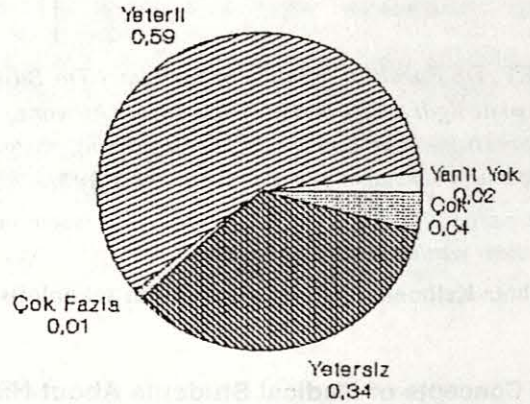
P = 0.9237

(*: Kolmogorov-Smirnov çift örnekleme testi ile değerlendirilmiştir.)

Derlerde temel Histoloji'nin yanısıra öğrencilerin % 58'i Histopatoloji, % 25'i klinik örnekler ile birlikte

Şekil: 3
Hist.-Emb. dersi hangi sınıfta okutulmalı

Şekil: 4
Kuramsal ders saatleri

Histopatoloji, % 11'i klinik uygulamalar, % 4'ü Embriyoloji ile ilgili ek bilgiler verilmesi gerektiğini söyledi. % 88 öğrenci Embriyolojinin ayrı bir ders olarak anlatılmasını istediklerini ifade ettiler (Şekil: 5). Öğrencilerden % 33'ü okuma ve kişisel çalışma, % 10'u dersleri dinleme, % 9'u uygulamada görev, % 8'i hoca ile tartışarak, % 2'si arkadaşlarıyla birbirlerine anlatarak, % 38'i ise birden çok çalışma şeklini kullanarak en iyi öğrendiklerini bildirdiler (Şekil: 6). Histoloji ve Embriyoloji kuramsal sınavlarının nasıl olması gerektiğini sorduğumuzda, % 92 oranında test (% 59) veya test ağırlıklı klasik (% 33), % 5'i klasik, % 3'ü ise sözlü yapılması gerektiğini belirtti (Tablo: III).

Tablo: III- Histoloji ve embriyoloji dersi sınav şekli*

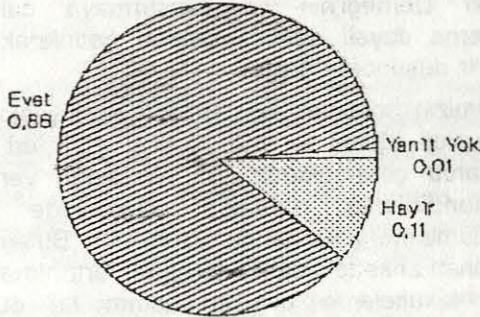
Sınıf	Test	Klasik	Sözlü	Test + Klasik	Toplam
3-4	30	3	3	29	65
5-6	29	2	—	4	35
Toplam	59	5	3	33	100

P = 0.0015

(*: Kolmogorov-Smirnov çift örnekleme testi ile değerlendirilmiştir.)

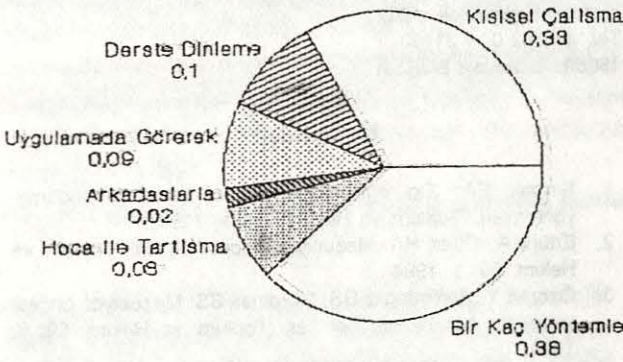
Uygulama dersi olmalı diyen % 97 öğrenciye karşın, % 3'ü uygulama yapılmasını istemiyordu.

Uygulama dersinin konunun bitiminde yapılmasını isteyen % 96 öğrenciye karşın, her dersin sonunda yapılmasını isteyen % 2 öğrenci vardı. Histoloji uygulamalarının patoloji uygulamaları için yararlı olup olmadığı sorusuna; % 79'u yararlı derken, % 20'si yararsız yanıtını verdi (Ankete katılan tüm öğrenciler Patoloji dersi almış olan öğrencilerdir) (Şekil: 7). Bu soruya yararsız diyenlerin % 50'si neden olarak Patoloji uygulamalarına kadar normal dokuların görüntüsünü unuttuklarını % 25'i ise normal ve patolojik dokular arasında bağlantı kuramadıklarını bildirdiler.

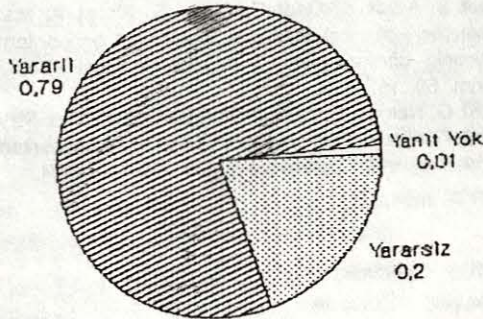
Şekil: 5

Embriyoloji dersi ayrı bir ders olmalı

Şekil: 6

Tercih edilen öğrenme yöntemi

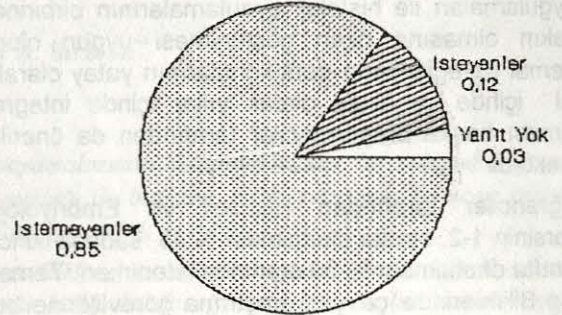

Şekil: 7

Histoloji uygulamalarının patoloji uygulamalarına yararı

sorusuna yanıt verenlerin % 79'u bu payın % 50'nin altında olduğunu belirtti. Ortalama olarak bu pay % 35,36 idi. Histoloji dersine devam edenlerin % 35,22'si bu payın % 50'nin üzerinde olduğunu, devam etmeyenlerin % 83,4'ü ise % 50'nin altında olduğunu belirtmişlerdir.

"Mezun olduğunuzda Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı'nda uzmanlaşmayı ister misiniz?" sorusuna % 12 öğrenci evet yanıtını verdi (Şekil: 8).

Şekil: 8

Hist.-Emb.de uzmanlaşmayı isteme oranı

Sonuçlar

Anketimizden elde edilen veriler; Histoloji ve Embriyoloji eğitiminde bazı düzenlemeler yapılmasını, geleneksel Histoloji yerine, hücre biyolojisi ve fizyolojisi ile desteklenen uygulamalı eğitime geçilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Örneğin; öğrencilerin % 59'u kuramsal ders saatlerinin yeterli olduğunu belirtmesine karşın, % 51'i verilen bilgilerin şimdiki eğitimleri ve sonraki yaşantıları için yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Bu konu irdelendiğinde öğrencilerin % 98 oranında derslerde temel olarak Histoloji yanısıra "Histopatoloji", "Klinik Uygulamalar" gibi ek bilgilerin verilmesini istediklerini gördük. Bu bilgiler derse eklendiğinde verilen bilgilerin şimdiki eğitimleri ve sonraki yaşantıları için yeterli olacağı ve tıp fakültesi öğrencisi olduğunu hissettirmekteki payın % 35,36'nın üzerine çıkacağı görüşündeyiz.

Öğrencilerin % 92 oranında test ya da test ağırlıklı klasik sınav istedikleri görülmüştür. Test sınavlarının doğru hazırlanıp; uygulandığında iyi bir ölçme ve değerlendirme yöntemi olduğu eğitimciler tarafından kabul edilmektedir¹. Bu nedenle sınavların test şeklinde yapılması gerektiği kanısındayız.

Uygulama dersinin % 97 oranında yapılması gerektiğini düşünen öğrenciler, uygulamaları ilgili konunun hemen bitiminde almak istediklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde kuramsal derste anlatılan bilgiler, görsel olarak da desteklenecek ve daha iyi öğrenilecektir. Uygulamalı derslerde uygulama öncesi demonstrasyon yapılmasını isteyenler % 91 ve aktarılan ön bilgiyi yeterli bulan öğrenciler % 55

"Histoloji ve embriyoloji dersinin tıp fakültesi öğrencisi olduğunuzu hissettirmedeki payı nedir?"

oranlarında bulundu. Benzer çalışmalardan birinde uygulama öncesi demonstrasyon yapılmamasını eksiklik olarak değerlendiren öğrencilerin oranı % 41.6 olarak bulunmuştur². Ayrıca Histoloji uygulamalarının patoloji uygulamaları için yararlı olmadığını söyleyen % 20 öğrenciye göre; iki uygulama arasındaki süre uzundur ve normal yapı unutulmaktadır. Bu nedenle akademik takvim hazırlanırken kuramsal ders konuları ile uygulama konularının birbirini izlemesine ve patoloji uygulamaları ile histoloji uygulamalarının birbirine yakın olmasına özen gösterilmesi uygun olur. Temel tıp eğitiminde ders konularının yatay olarak yıl içinde ve dikey olarak yıllar içinde integre olması başka araştırmacılar tarafından da önerilmektedir³.

Öğrenciler tarafından Histoloji ve Embriyoloji dersinin 1-2. sınıfta okutulması % 43, sadece ikinci sınıfta okutulması % 30 oranında istenirken, Temel Tıp Bilimlerinde çalışan araştırma görevlilerine bu soru yöneltildiğinde, % 75 oranında sadece ikinci sınıfta ve mutlaka okutulmasını önerdikleri görülmüştür⁴. Bu, öğrencilerin yanısıra, Temel Tıp Bilimlerinde çalışan araştırma görevlilerinin de Histoloji ve Embriyoloji dersinin 2. sınıfta okutulmasının uygun olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Geçmiş yıllarda 1. ve 2. sınıflara yayılan Histoloji ve Embriyoloji dersi şu anda fakültemizde sadece ikinci sınıf öğrencilerine okutulmaktadır.

"Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı'nda uzmanlaşmayı ister misiniz?" sorusuna % 85 oranında hayır yanıtını aldığımız sonuçlar, yapılan bir başka ankette sorulan "Temel Tıp Bilimlerinden herhangi birinde uzmanlaşmayı ister misiniz?" sorusuna % 56 oranında evet olarak alınan yanıtın çok farklı görülüyorsa da, sorunun "Temel Tıp Bilimlerinden herhangi birinden" diye sorulmuş olması tam bir karşılaştırma yapılmasını engellemektedir⁵.

Öğrencilerin % 88'i Embriyoloji dersinin; ayrı bir ders olarak anlatılmasını istemektedir. Histoloji ve Embriyoloji dersinin ortak anlatılmasının elbetteki yararlı yanları vardır. Gelişimi bilinen bir dokunun histolojisinin anlaşılması ya da öğrenilmesi daha kolaydır. Ancak akademik takvimde yer alan ders saatleri içinde ayrıntılı bir Embriyoloji anlatı-

lamamaktadır. Ayrı bir ders olarak zaman ayrılırsa; embriyoloji, daha ayrıntılı olarak anlatılabilir. Buna ek olarak özellikle Embriyoloji dersinde anlatılan konunun, dersi izleyen Histoloji dersinde anlatılmasının yararlı olacağı görüşündeyiz.

İstenilen ek bilgiler ve uygulama öncesi ayrıntılı demonstrasyon için ders saatlerinin ve uygulama saatlerinin artırılması, embriyolojinin ayrı bir ders olması ile ağır bilgi yükü altında ezilen bir öğrenci grubu ortaya çıkarabilir. Ancak bu sorun dünyanın birçok yerinde öğrencinin etkin duruma geçtiği bir model olarak uygulanan, ülkemizde Türk Fizyolojik Bilimler Derneği'nin yaygınlaştırmaya çalıştığı "probleme dayalı eğitim" sistemi getirilerek önlenabilir düşüncesindeyiz⁶.

Anketimizin sonuçları göstermiştir ki, Histoloji ve Embriyoloji eğitimi ile ilgili öğrenci görüşleri bazı noktalarda çelişmektedir. Bu noktaların yeniden değerlendirilerek olanaklar ölçüsünde yeni düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir. Bu amaçla uygulanan anketteki denek sayısının artırılması ve çeşitli fakültelerde uygulanmasının bu düzenlemelere sağlıklı bir yön vereceği kanısındayız.

Dr. Zeynep KAHVECİ
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi
Histoloji-Embriyoloji ABD
Tel: 442 82 00 / 21160
16059 Görükle / BURSA

Kaynaklar

1. Sırmalı ŞA: Tıp eğitiminde ölçme ve değerlendirme yöntemleri. Toplum ve Hekim 59: 31, 1994.
2. Ertürk A, Güler HA: Mezuniyet öncesi eğitim. Toplum ve Hekim. 59: 3, 1994.
3. Özoran Y, Komşuoğlu SŞ, Gürpınar SS: Mezuniyet öncesi temel tıp eğitimi için öneriler. Toplum ve Hekim. 59: 6, 1994.
4. Dirican M, Güler HA: Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çalışan araştırma görevlilerinin mezuniyet öncesi eğitim ile ilgili görüşleri. Toplum ve Hekim. 59: 17, 1994.
5. Bilsel S, Arbak S, Onat F, Oktay Ş, Akdaş A: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Mezuniyet öncesi temel tıp eğitiminin öğrenci gözü ile değerlendirilmesi. Toplum ve Hekim. 59: 15, 1994.
6. Ersöz G, Nalçacı E, Baştuğ M, Başkurt OK: Türk Fizyolojik Bilimler Derneği ortak çalışması: Mezuniyet öncesi temel tıp bilimleri eğitimi. Toplum ve Hekim: 59: 26, 1994.